

Giacomelli gegn Ítalíu

Dómur frá 2. nóvember 2006

Mál nr. 59909/00

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Hættuleg verksmiðjustarfsemi. Friðhelgi heimilis.

1. Málsatvik

Kærandi, Piera Giacomelli (f. 1935), er ítalskur ríkisborgari og hefur frá árinu 1950 átt heimili við borgarmörk Brescia á Ítalíu. Árið 1982 hóf starfsemi verksmiðja samkvæmt starfsleyfi stjórnvalda, í 30 metra fjarlægð frá heimili kæranda. Í verksmiðjunni var unnið með ýmsan úrgang. Starfsleyfið var endurnýjað árin 1994, 1999 og 2004. Árið 1989 var verksmiðjunni heimilað að meðhöndla skaðlegan eiturefnaúrgang og árið 1991 var heimilað að auka umfang úrgangsins verulega. Kærandi leitaði úrlausnar dómstóla til ógildingar á ákvörðunum stjórnvalda. Dómstóll úrskurðaði að starfsemi verksmiðjunnar skyldi stöðvuð tímabundið. Þeirri ákvörðun var þó ekki framfylgt.

Árið 1996 úrskurðaði dómstóll að meta skyldi umhverfisáhrif vegna vinnslu verksmiðjunnar á skaðlegum efnum. Við athugun umhverfisráðuneytisins á starfsemi verksmiðjunnar kom m.a. fram að leifar eiturefna gætu mengað grunnvatn og þar með neysluvatnsból í nágrenninu. Að auki kom fram að starfsemin samræmdist ekki lögum. Í apríl 2004 kom fram að verksmiðjan ynni 27% alls úrgangs í norðurhluta landsins og 23% á landsvísi. Ráðuneytið mælti með áframhaldandi starfsemi verksmiðjunnar að því tilskildu að kröfur um úrbætur á meðhöndlun úrgangs og eftirliti væru uppfylltar.

Fram komu niðurstöður athugana stofnana á sviði umhverfis- og heilbrigðismála um starfsemi verksmiðjunnar. Í skýrslu frá október 2003 var komist að þeirri niðurstöðu að áframhaldandi starfsemi verksmiðjunnar gæti valdið heilsufarsvandamálum hjá íbúum. Var þessu komið á framfæri við sveitarstjórn. Í annarri skýrslu, frá maí 2002, var gefið til kynna að ágallar væru á meðferð eiturefna í verksmiðjunni og hún tryggði ekki nægilega að uppfylltar væru kröfur þar að lútandi.

Í desember árið 2002 sáu borgaryfirvöld í Brescia kæranda og fjölskyldu hennar tímabundið fyrir húsnaði, á meðan málaferli gegn verksmiðjunni stæðu yfir. Var þessu ætlað að draga úr þeim óþægindum sem kærandi yrði fyrir vegna starfseminnar.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi hélt því fram að stöðugur hávaði og hættulegur úrgangur frá verksmiðjunni hefði í för með sér verulega röskun á umhverfi hennar sem og varanlegan skaða á heilsu hennar og heimili sem fæli í sér brot á réttindum hennar samkvæmt 8. gr.

Niðurstaða

Dómstóllinn benti á að hvorki ákvörðun um starfsleyfi verksmiðjunnar né frekari heimild til vinnslu úrgangs hefði verið tekin að undangenginni viðeigandi rannsókn af hálfu stjórnvalda. Í lögum væri hins vegar kveðið á um að mat á umhverfisáhrifum skyldi fara fram vegna starfseminnar sem gæti haft slæm umhverfisáhrif, m.a. þegar um úrvinnslu eiturefna og hættulegs úrgangs væri að ræða. Slíkt hefði ekki verið gert fyrr en árið 1996, sjö árum eftir að umrædd verksmiðja hóf slíka úrvinnslu. Dómstóllinn benti jafnframt á að á meðan það mat fór fram hefði umhverfisráðuneytið tvisvar komist að þeirri niðurstöðu að starfsemin samræmdist ekki lögum og reglum á sviði umhverfismála, annars vegar vegna staðsetningar sinnar og hins vegar vegna hættu á slæmum afleiðingum fyrir heilsufar íbúa í nágrenninu.

Dómstóllinn tók fram að stjórnarsýsludómstóll hefði komist að þeirri niðurstöðu að kröfu kæranda að starfsemin væri rekin án tilskilinna heimilda samkvæmt lögum og því skyldi hún stöðvuð þegar í stað. Á grundvelli þágildandi laga hefði slíkt átt að gerast um leið svo unnt væri að gera viðeigandi breytingar og tryggja að starfsemin uppfyllti kröfur laga um umhverfisvernd. Þrátt fyrir þetta hefðu stjórnvöld aldrei stöðvað starfsemina.

Þrátt fyrir að ákvörðun umhverfisráðuneytisins frá 2004 hefði að einhverju leyti tryggt réttindi kæranda, tók dómstóllinn fram að það breytti engu um það að um árábil hefði réttur hennar til friðhelgi heimilis verið verulega skertur með hættulegri starfsemi í aðeins þrjátíu metra frá fjarlægð heimili hennar. Yfirvöldum hefði því ekki tekist að gæta jafnvægis milli annars vegar hagsmuna almennings með starfsemi á vinnslu úrgangs og hins vegar hagsmuna kæranda og réttar hennar til friðhelgi einkalífs, fjölskyldu og heimilis.

Niðurstaða dómstólsins var að brotið hefði verið gegn réttindum kæranda samkvæmt 8. gr. sáttmálans.

Samkvæmt 41. gr. sáttmálans voru kæranda dæmdar 12.000 evrur í miskabætur og 8.598 evrur í málskostnað.